

פרשת נח

וידבר אלהים אל נח לאמר צא מן התבה (טו-טז)

במדרש רבה (פרשה לד. ד) מובא:
כתוב "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח" (קהלת י. ד). שמדבר בנח, שאמר נח כשם שלא נכנסתי אלא ברשות, כך אין אני יוצא אלא ברשות.

כמו שאנו רואים בפסוקים:
הקב"ה אמר: בא אל התיבה!
ואז אנו רואים: ויבא נח.
הקב"ה אמר: צא מן התיבה!
ואז אנו רואים: ויצא נח.

ולפי מדרש זה ניתן לבאר את הגמ' אודות ר"י שמעון בר יוחאי ור' אלעזר במסכת שבת (לג ע"ב):

אזל הוא ובריה טשו (הסתתרו) בי מדרשא, כל יומא הוה מיייתי להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי, כי תקיף גזירתא אמר ליה לבריה נשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לן, אזלו טשו במערתא וכו',

איתבו תריסר שני במערתא, אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזירתיה,

נפקו חזו אינשי דקא כרבי זרעי, אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף, יצתה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם, חיזרו למערתכם, הדור אזול איתיבו תריסר ירחי שתא, אמרי משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש, יצתה בת קול ואמרה צאו ממערתכם, נפקו, ע"כ.

והנה בפעם הראשון יצאו מהמערה כשבא אליהו לפתח המערה ואמר מי יודיע לבר יוחאי שהקיסר מת, ואילו בפעם השניה אחר י"ג שנה, אף שאמרו משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש והבינו שכבר הגיע זמן יציאתם, בכ"ז עדיין לא יצאו עד שיצתה בת קול ואמרה צאו ממערתכם.

והטעם לזה נלענ"ד, שאחר שבפעם הראשונה יצאו על דעתם ונאלצו לשוב, שוב לא יצאו על דעתם, רק עפ"י הבת קול שאמרה להם לצאת, לפי שנאמר "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח".

אמר רבי שמעון בר יוחאי כשם שלא נכנסתי אלא ברשות, כך אין אני יוצא אלא ברשות.

מקור: הרב זאב שטיינמץ בגליון